

9. Beate Huber. The World of Organic Agriculture: Regulations and Certification Emerging Trends 2013/ Research Institute of Organic Agriculture // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://orgprints.org/22324/7/huber-2013-standards.pdf>.

10. The European Market for Organic Food 2011 Helga Willer, Julia Lernoud, Research Institute of Organic Agriculture (FiBL) Frick, Switzerland and Diana Schaack, Agricultural Information Company (AMI), Bonn, Germany BioFach Congress 2013, Nürnberg, Session «The European Market for Organic Food», 13.2.2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://orgprints.org/22345/19/willer-2013-session-european-market.pdf>.

Дудар Тарас Григорьевич, Дудар Оксана Тарасовна

РАЗВИТИЕ ОРГАНИЧЕСКОГО АГРОПРОИЗВОДСТВА КАК ОСНОВА ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА И БЕЗОПАСНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ В УКРАИНЕ

Раскрыто основные тенденции развития органического сектора и потенциальные возможности расширения отечественного рынка экологически чистой сельскохозяйственной продукции на основании международных стандартов, обосновано концептуальную модель инфраструктуры агропродовольственного рынка для обеспечения качества и безопасности агропродовольственной продукции в Украине.

Ключевые слова: инновационное направление развития, качество и безопасность агропродукции, органическое агропроизводство, органическая продукция, международные стандарты, инфраструктура органического рынка.

T. Dudar, O. Dudar

DEVELOPMENT OF ORGANIC AGRICULTURE AS THE BASIS FOR QUALITY ASSURANCE AND SAFETY OF AGRICULTURAL PRODUCTS IN UKRAINE

The article deals with the basic trends in the development of the organic sector and the potential expansion of the domestic market of environmentally friendly agricultural products based on international standards and a conceptual model of organic agro-food market infrastructure to ensure quality and safety of agri-food products in Ukraine.

Key words: direction of innovation, quality and safety of agricultural products, organic agricultural production, organic products, international standards, infrastructure organic market.

Одержано: 30.05.2014 р.

УДК 330.341.1:338.436.33

Лендел Михайло Андрійович,

доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН України, завідувач кафедри маркетингу, Мукачівський державний університет

Жулканич Неля Михайлівна

доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРА: АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті узагальнено і проаналізовано сучасні тенденції, особливості формування і розвитку інноваційного процесу в агропромисловому виробництві, визначено стратегічні цілі інноваційної політики в АПК.

Ключові слова: агропромисловий сектор, етапи інноваційного процесу, інноваційний розвиток, стратегічні цілі.

ВСТУП

Постановка проблеми. Трансформація економічних відносин та задекларована активна інтеграція вітчизняної економіки в європейський і світовий простір потребують активізації завдань інвестиційно-інноваційного розвитку країни. Інноваційна активність передбачає «цілеспрямовану

діяльність суб'єктів підприємницької діяльності щодо конструювання, створення, освоєння й виробництва якісно нових видів техніки, предметів праці, об'єктів інтелектуальної власності (патентів, ліцензій та ін.), технологій, а також впровадження досконалих форм організації праці й управління виробництвом» [4, с. 655]. Отже, альтернативи інноваційному розвитку в

Україні немає. Державними пріоритетами є освоєння інновацій в традиційних галузях економіки.

Разом з тим в Україні на низькому рівні знаходиться інноваційна активність суб'єктів господарювання, виробництва високотехнологічної продукції, недостатніми є обсяги фінансування наукових розробок і використання науково-технічного потенціалу.

Зокрема, в Україні поки що не створено ефективної системи інноваційного забезпечення аграрної галузі. Неefективність інноваційного забезпечення в агропромисловому секторі криється в застосуванні застарілих технологій у виробництві сільськогосподарської продукції, в незадовільному з якісних позицій технічному забезпеченні, наявності екстенсивних та традиційних технологій. В аграрній сфері недоформованою залишається інфраструктура ринку інновацій, відсутній дійовий механізм зв'язку науки з виробництвом і стимулювання наукової діяльності, недостатнім є фінансове забезпечення наукових розробок, впровадження їх у виробництво.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною новизною і аналітичною змістовністю, політичною актуальністю і прикладною націленістю характеризується колективна монографія «Інноваційна стратегія українських реформ» (А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко) [6].

Вивченню проблем розвитку аграрного сектора, його структурної перебудови, інвестиційно-інноваційного забезпечення присвячені праці відомих вчених-економістів В.Г. Андрійчука [1], М.П. Бутко[2], С.А. Володіна [3], М.Ю. Коденської [7], Ю.О. Лупенко [8], П.Т. Саблука [5], В.М. Трегобчука[11], О.Г. Шпикуляка [12]. Проте комплексність вказаної проблематики, доцільність аналізу й оцінки інноваційних економічних трансформацій агропромислового сектора забезпечують збереження актуальності вказаного питання та необхідність його подальшого дослідження.

Нині постає завдання реалізації державної політики інноваційного розвитку України, в тому числі і вітчизняного агропромислового сектора, створення національної інноваційної системи, орієнтованої на використання прогресивних виробничих технологій, формування інфраструктури інноваційного сектора, впровадження науково-технологічних розробок у виробництво.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення і аналіз сучасних тенденцій, виявлення особливостей формування і розвитку інноваційного процесу в агропромисловому виробництві, окреслення стратегічних цілей інноваційної політики в АПК.

Об'єктом дослідження є теоретико-методологічне обґрунтування процесу забезпечення інноваційного розвитку агропромислового сектора. У процесі дослідження використовувалися методи теоретичного узагальнення та аналізу і синтезу – для вивчення теоретико-прикладних аспектів і особливостей інноваційного розвитку АПК; абстрактно-логічний – для узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків і пропозицій.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Сутність та напрями інноваційного розвитку в агропромисловому виробництві

Як наголошено у прийнятій Урядом «Стратегії економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.). Шляхом європейської інтеграції» [9,с.114], основними чинниками, які обумовлюють недостатній розвиток інноваційної діяльності, є такі:

- ◆ недосконалість законодавства в частині стимулювання з боку держави науково-технологічної та інноваційної діяльності;

- ◆ відсутність сформованої інноваційної інфраструктури, яка б із залученням промислового, банківського та торговельного капіталу поєднувала ланки «освіта» – «наука» - «виробництво»;

- ◆ відсутність механізмів комерціалізації результатів завершених науково-технічних розробок, передачі їх до сфери виробництва;

- ◆ відсутність системи стимулюючого інноваційного пільгового оподаткування у зв'язку з припиненням дії Закону України «Про інноваційну діяльність» у частині запровадження таких пільг;

- ◆ високий економічний ризик залучення інвестицій до сфери високотехнологічного виробництва;

- ◆ слабкий розвиток малого та середнього інноваційного підприємництва як провідника інноваційного продукту до масового виробництва.

Що ж стосується сільського господарства, конкурентоспроможність і стабільний розвиток можливо забезпечити лише за умови його переходу на інноваційний шлях розвитку.

В основних галузях агропромислового виробництва - рослинництві і тваринництві - інновації пов'язані, насамперед, з необхідністю підвищення урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин, а також з постійним зберіганням екологічної рівноваги у навколишньому середовищі. У механізації й електрифікації виробництва основною ціллю інновацій є створення ефективних форм і методів застосування індустріальних технологій в агропромисловому виробництві і формування відповідної технічної інфраструктури. Інновації в зберіганні і переробці сільськогосподарської продукції мають на меті технологічне удосконалення виробництва і створення нових видів харчових продуктів.

Досвід роботи сільськогосподарських підприємств, що відзначаються високою ефективністю господарювання, засвідчує: на першому місці серед інновацій використовуються нові або удосконалені технології виробництва сільськогосподарської продукції; на другому місці - впровадження нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур, а також - кросів і ліній птиці та порід тварин. Потім використовуються інновації, що стосуються глибокої переробки продукції та впровадження нової техніки, досконаліших механізмів і устаткування. Водночас дослідження засвідчили, що абсолютна більшість підприємств, які освоюють технологічні інновації, забезпечують істотне поліпшення виробничих і

економічних показників господарювання.

Характерною є структура інновацій, які освоювалися регіональними центрами наукового забезпечення НААН України в галузі рослинництва. Тут переважають нові сорти і гібриди (81,7%), серед яких на першому місці зернові культури. Технологічні інновації становлять 14%, а застосування нових видів добрив, гербіцидів, фунгіцидів і біостимуляторів росту - відповідно 5%.

Незважаючи на скрутний економічний стан сільськогосподарських підприємств, сортозаміна і сортооновлення сільськогосподарських культур нині здійснюються швидше, ніж це відбувалося у попередні десятиріччя. Аналіз показує: нові сорти і гібриди значно продуктивніші, більш стійкі до несприятливих умов і помітно адекватніші до сучасних технологій, зокрема до використання добрив, зрошення тощо.

Сутність інноваційного розвитку різних галузей і сфер народного господарства не виявляє принципових розходжень. Водночас в АПК і особливо в його основній галузі - сільському господарстві - характер та основні напрями цього процесу істотно відрізняються.

Можна виділити такі основні особливості формування і розвитку інноваційного процесу в агропромисловому виробництві:

- множинність видів сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки, істотна різниця в технології виробництва, значна його диференціація в окремих регіонах країни відповідно до конкретних умов;

- сильна залежність технологій виробництва в сільському господарстві від природних і погодних факторів;

- велика різниця в періодах виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки;

- високий ступінь територіальної роз'єднаності сільськогосподарського виробництва;

- відокремленість сільськогосподарських товаровиробників (на всіх рівнях) від наукових установ, що створюють науково-технічну продукцію;

- різний соціальний рівень працівників сільського господарства;

- множинність різних форм зв'язків сільськогосподарських товаровиробників з інноваційними формуваннями;

- відсутність науково обґрунтованого організаційно-економічного механізму передачі досягнень науки сільськогосподарським товаровиробникам і, як наслідок, - істотне відставання галузі з освоєння інновацій у виробництві.

Зокрема, ще А.В. Чайанов у своїх роботах звернув увагу на два основні шляхи впливу на стихійну еволюцію сільського господарства. Це, по-перше, зміни господарських умов за допомогою інструментів економічної політики держави і, по-друге, - коригування господарського світогляду та економічних принципів самих сільських товаровиробників унаслідок розвитку їхнього творчого вишколу і раціоналізації професійного мислення на науковій основі. Зазначені положення актуальні також

в сучасних умовах при розгляді сутності інноваційного процесу в агропромисловому виробництві та його організаційних основ.

Щодо агропромислового комплексу, то тут інноваційний процес пов'язаний з постійним організаційно-економічним, технічним і технологічним відновленням, спрямованим на удосконалювання агропромислового виробництва на основі використання досягнень техніки, науки і світового досвіду. Кінцевою метою цих процесів є формування аграрної економіки інноваційного типу, коли освоєння досягнень науки і передового досвіду здійснюється з метою підвищення ефективності агропромислового виробництва.

Інноваційний процес у сільському господарстві вирізняється різноманіттям організаційних форм, що мають принципові відмінності за характером фінансування й економічною основою функціонування. Значна специфіка інноваційних формувань, що визначає головну ціль функціонування: від розробки техніко-технологічної ідеї до її наукової розробки, реалізації (упровадження) і надання інформаційних та консультативних послуг.

Дуже істотна різниця спостерігається і за масштабами функціонування зазначених формувань: від міжнародного і державного рівня до обсягу сільськогосподарського підприємства.

Відхід від принципів адміністративного управління економікою створює перспективи для розвитку й експериментування з організаційними формами, збільшення альтернативних варіантів реалізації того чи іншого науково-технічного нововведення. Водночас з наданням економіці ринкового змісту розширюються можливості розвитку ефективних організаційних форм інноваційних процесів.

2. Основні етапи і зміст інноваційного процесу в аграрному секторі

Проведені дослідження і практичний досвід функціонування та розвитку агропромислового виробництва дають змогу виділити у галузях виробництва такі основні етапи інноваційного процесу в аграрному секторі: створення інновацій, їхнє поширення й освоєння товаровиробниками (табл. 1).

Освоєння інновацій товаровиробниками агропромислового виробництва поступово формує умови для прискорення науково-технічного прогресу в галузі. Достатньо зазначити, що на виробництві досягають розрахункового ефекту від освоєння інновацій: за додатковим виходом продукції з одиниці площі, скороченням витрат на її одиницю та одержанням додаткового прибутку.

Додатковий прибуток має перевищувати додаткові витрати на створення (придбання) й освоєння інновацій. Сукупного додаткового прибутку, одержуваного безпосередньо у виробництві від використання інновацій недостатньо для фінансування науково-технічної сфери галузі. Тому в усіх країнах науково-технічна сфера фінансується переважно з державного бюджету. І чим більше виділяється коштів на розвиток науки, тим вищі темпи прискорення науково-технічного прогресу. Така закономірність

протягом останнього століття досить стійка, особливо високим рівнем науково-технічного потенціалу. чітко вона простежується у державах із досить

Таблиця 1.

Етапи та зміст інноваційного процесу в агропромисловому виробництві

Етапи	Зміст	Основні виконавці
Створення інновацій	Зародження ідеї і включення її в план НДР Виділення засобів на створення інновацій Стан визначення проблеми в галузі, у світі Проведення фундаментальних досліджень Проведення прикладних досліджень і розробок Оформлення закінчених науково-технічних розробок як об'єкт інтелектуальної власності Виробництво і реалізація науково ємної продукції Адаптування інновацій до виробництва	Науково-дослідні установи АПК (аграрна наука)
Поширення інновацій	Виділення засобів на поширення інновацій Підготовка і перепідготовка кадрів АПК Здійснення функції менеджменту АПК Пропаганда інновацій через органи управління АПК Інформаційне забезпечення різних організаційно-правових форм АПК Діяльність інформаційно-консультаційних служб Діяльність засобів масової інформації	Органи управління АПК разом із творцями інновацій
Освоєння інновацій	Виділення засобів на освоєння інновацій Доведення інформації про інновації до товаровиробників Організаційно-економічний механізм освоєння інновацій товаровиробниками Договірні відносини товаровиробників із творцями інновацій та інформаційно-консультаційними службами (ІКС) Ініціатива й активність товаровиробників Платоспроможний попит товаровиробників на інновації	Товаровиробники разом із творцями інновацій і ІКСАПК
Формування ефекту від освоєння інновацій	Ефективність освоєння інновацій в АПК визначається за співвідношенням додаткового прибутку, отриманого товаровиробниками, і витрат на створення (придбання) інновацій, їхнє освоєння у виробництві	Економічні служби товаровиробників

Виділення етапів інноваційного процесу є умовним і відноситься швидше до нього самого, а не до його організації. Якщо ж розглянути даний процес із погляду на його організацію, то, крім названих етапів, варто виокремити організаційні блоки інноваційної діяльності. В організаційному плані інноваційна діяльність має ряд основних взаємозалежних блоків, які формуються у процесі функціонування та здійснення самого інноваційного процесу в галузі.

Принципова схема інноваційної діяльності в АПК містить блоки менеджменту з підрозділами. Це, зокрема, блоки управління агропромисловим виробництвом; науково-технічною діяльністю; інноваційним процесом. Загальний блок управління агропромисловим виробництвом здійснюється Міністерством аграрної політики і продовольства України, а блок управління науково-технічною діяльністю - Національною академією аграрних наук.

При цьому в межах Міністерства аграрної політики і продовольства та Національної академії аграрних наук України виділяються блоки управління інноваційним процесом, організаційною основою якого в Міністерстві є Департамент освіти і аграрної науки, в НААН України - Відділення регіональних

центрів наукового забезпечення агропромислового виробництва. Управління науково-технічною діяльністю безпосередньо пов'язано з управлінням інноваційним процесом.

Як засвідчує досвід, чітке виконання функцій значною мірою визначає результативність інноваційної діяльності в галузі. Основою керування інноваційним процесом стає розмежування функцій та повноважень як на державному, так і на регіональному рівнях. Головні з них: своєчасне виділення засобів для аграрної науки; забезпечення постійного потоку якісних інновацій для освоєння їх у виробництві. Від чіткої діяльності керуючого блоку певною мірою залежатиме й ефективна діяльність аграрної науки щодо створення інновацій, а також успішне функціонування інформаційно-консультаційної служби АПК із сприяння освоєнню їх в агропромисловому виробництві.

Аграрна наука являє собою особливий замкнений організаційний блок інноваційної діяльності, що має на меті постійне проведення фундаментальних і прикладних досліджень. На основі одержаних результатів створюються інновації, виробляється комплекс знань і рекомендацій з їхньої адаптації до конкретних природних і економічних

умов для забезпечення прискорення науково-технічного прогресу в агропромисловому виробництві. Аграрна наука, крім проведення цілеспрямованих досліджень з метою створення інновацій, повинна здійснювати взаємозв'язок з аналогічними роботами в інших країнах і внаслідок цього підтримувати високий рівень технічних, технологічних, організаційно-економічних й інших знань.

Інформаційно-консультаційний блок інноваційної діяльності відповідає за поширення інновацій і сприяння освоєнню їх у виробництві. Центральним завданням даного блоку визначено інформаційно-консультаційну діяльність. Йдеться, зокрема, про поширення інновацій та організацію систематичного інформування товаровиробників щодо новинок в технології агропромислового виробництва, До функцій даного блоку належать також підготовка і перепідготовка кадрів, пропаганда через органи управління АПК, систематичне інформування товаровиробників з усіх актуальних питань агропромислового виробництва. Інформаційно-консультаційна служба використовує усі форми роботи з товаровиробниками, підтримуючи їхній зв'язок з науковими установами. Все це має сприяти прискоренню науково-технічного прогресу у сільськогосподарських галузях.

Безпосереднє освоєння інновацій у виробництві завершує етап інноваційного процесу, який відбувається в рамках організаційних форм товаровиробників і значною мірою в цьому плані залежить насамперед від них. Інноваційна активність і бажання товаровиробників великою мірою визначають успіх конкретного етапу інноваційної діяльності. У цьому організаційному блоці формується не тільки ціль, але і результати інноваційного процесу, успіх якого забезпечує узгодженість дій як інформаційно-консультаційної служби, так і самих товаровиробників. Вони мають проявляти інтерес і сприяти успішному освоєнню інновації у виробництво.

Розглядаючи функціональні особливості організаційних блоків та їхнього взаємозв'язку, варто підкреслити нерозривність і єдність всього інноваційного процесу в АПК. Успішне функціонування всіх зазначених блоків під координацією Міністерства аграрної політики і продовольства може забезпечити планомірний розвиток інноваційної діяльності в галузі.

Таким чином, удосконалювання системи управління інноваційною діяльністю в агропромисловому виробництві повинно носити комплексний характер, охоплювати весь спектр сторін цієї роботи у галузях агропродовольчої сфери - від проведення наукових досліджень і створення розробок, експериментальної перевірки наукових результатів до впровадження їх у виробництво й оцінки ефективності.

Нині основою підвищення результативності агропромислового виробництва у розвинутих країнах є застосування якісно нових методів і технологій виробництва, що дають можливість істотно збільшити вихід продукції на одиницю площі. Досить зазначити, що в США протягом останніх десятиріч близько двох третин усього приросту сільськогосподарської

продукції було створено за рахунок реалізації можливостей науково-технічного прогресу.

Іншим прикладом ефективного використання досягнень науково-технічного прогресу є так звана зелена революція в Індії, КНР і країнах Латинської Америки. Тут науково-технічний прогрес реалізується не як відокремлений захід, а як комплекс економічних, соціальних й адміністративно-управлінських заходів щодо збереження і розвитку навколишнього середовища. В процесі інноваційної діяльності важливим є застосування мотиваційних механізмів для сільськогосподарських виробників з тим, щоб не тільки підвищити їхню сприйнятливість до такого прогресу, але й стати активним його носієм. Таким чином, наука перетворюється у безпосередню продуктивну силу, а безпосередньо сільське господарство відроджується, наближаючись до наукоємних галузей економіки.

3. Стратегічні цілі інноваційної політики в АПК.

Реалізація інноваційної політики АПК вимагає систематичної підготовки відповідних законодавчих актів, які б створювали сприятливі виробничо-економічні умови для освоєння нових методів виробництва, розроблених наукою. У цілому необхідні серйозні зусилля щодо стимулювання інноваційного процесу у всіх його ланках: наука - інновації - виробництво.

Науковцями Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» розроблено «Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року» (2012 р.). Як наголошують науковці, метою стратегії інноваційного забезпечення розвитку сільського господарства є формування інноваційної моделі його функціонування, спроможної забезпечити суттєве підвищення ефективності сільського господарства на основі використання новітніх досягнень науки і техніки.

Основними стратегічними цілями та індикаторами інноваційного забезпечення розвитку сільського господарства з врахуванням зазначеної мети є:

1. Адаптація національної інноваційної системи до умов глобалізації та підвищення її конкурентоспроможності.

Індикатори розвитку:

- Підвищення рівня винахідницької активності в системі створення інновацій у 2015 році на 15 %, у 2020 році на 20 % (кількість завершених наукових розробок науковими установами НААН України 2006-2010 році становила 4024, отримано охоронних документів - 2850, або 71 %).

- Підвищення рівня комерціалізації наукових розробок в аграрній сфері економіки у 2015 році на 30%, у 2020 році на 35% (у 2006-2010 рр. витрати бюджетних коштів науковими установами НААН на розроблення інноваційних продуктів склали - 466,0 млн. грн., надійшло коштів від комерціалізації інноваційних продуктів до спецфондів наукових установ - 386,2 млн. грн., або 82,8%).

2. Переорієнтація системи продукування

інновацій на ринковий попит споживача.

Індикатори розвитку:

- Збільшення кількості аграрних підприємств, які здійснюють технологічні інновації у 2015 році у 6 разів, у 2020 році у 7 разів (кількість агроформувань, які здійснювали впровадження інновацій у 2006-2010 рр. була 4263, або 1,6 % від загальної кількості).

3. Поліпшення кадрового забезпечення науково-інноваційної сфери і створення привабливих умов для творців інновацій.

Індикатори розвитку:

- Підвищення питомої ваги науковців у віці до 40 років у 2015 році - до 40 %, у 2020 році - до 45 %, проти 36 % у 2010 році.

4. Створення інститутів інноваційної інфраструктури.

Індикатори розвитку:

- Активізація малого інноваційного аграрного бізнесу (у 2015 році до 60%. у 2020 році до 70% від загальної кількості підприємств).

- Створення нових організацій інноваційної аграрної інфраструктури (фінансових, консалтингових) маркетингових, інформаційно-консультативних, юридичних, освітніх тощо): бізнес-центри, бізнес-інкубатори, технопарки, лізингові центри, фінансово-кредитні установи, фонди підтримки підприємництва, інноваційні та інвестиційні фонди і компанії, довірчі товариства, фондові і товарні біржі, інформаційно-консультативні установи, страхові компанії, аудиторські фірми.

5. Запровадження системного підходу в управлінні інноваційним забезпеченням розвитку сільського господарства.

Індикатори розвитку:

- Збільшення внутрішніх поточних витрат, за рахунок надходжень з державного бюджету України, на виконання наукових та науково-технічних робіт в сфері аграрної економіки у 2015 році до 1,5 %, у 2020 році до 1,7 % від рівня внутрішнього валового продукту [10,с.96-97].

Щодо особливостей сільськогосподарського виробництва, нині доцільно врахувати і такі напрями інноваційної політики в АПК:

- підтримка і стимулювання досліджень та розробок, необхідних для створення конкурентних позицій галузей агропромислового виробництва; державні інвестиції - це замовлення на наукову продукцію з серйозними економічними та соціальними наслідками;

- дослідження необхідно зорієнтувати на задоволення потреб економіки, а обсяг дослідницьких робіт має відповідати можливостям бюджету;

- створення нових організаційних форм в інноваційно-інвестиційній діяльності;

- держава заохочує кооперацію в проведенні науково-дослідних робіт, оскільки така форма об'єднання сприяє підвищенню наукового рівня досліджень та створює сприятливі умови для входження у простір глобальної науково-технологічної конкуренції;

- державна підтримка підготовки висококваліфікованих робітників і спеціалістів,

оскільки сучасні технології і глобалізація підсилюють їх значення як факторів конкурентоспроможності:

- державна підтримка академічних навчальних закладів, які можуть здійснювати стратегічні наукові і технологічні дослідження, а їхній потенціал заохочує до співпраці агропромислового підприємства;

- створення сприятливого підприємницького клімату для активізації інноваційної діяльності, яка забезпечує переваги країни у сфері передових технологій в умовах посилення глобальної конкуренції;

- сприяти розвитку агропромислових формувань, які впроваджують важливі інновації у виробництво.

Метою державної інноваційної політики з галузі є підвищення рівня підприємницької діяльності, створення системи заохочення самостійного фінансування науково-дослідних робіт, здійснення підприємствами прямих капіталовкладень у науку і техніку. При цьому важливу роль слід надати податковим кредитам і пільговому оподаткуванню підприємств, що здійснюють державні чи регіональні програми. Щодо загальних напрямів державної інноваційної політики з підтримки підприємництва в інноваційній сфері можна виділити наступні:

- забезпечення доступності фінансових інвестиційних засобів;

- спрощення процедур реєстрації і ліцензування;

- створення сприятливого податкового середовища;

- інформаційне забезпечення підприємств:

- формування регіональних інноваційних кластерів, які сьогодні у світі забезпечують найбільш динамічний розвиток тих регіонів, де сформувалися агропромислові чи інноваційні комплекси підприємств (агропромислових компаній, дослідницьких центрів, наукових установ), органів державного управління, громадських організацій і т.д. на базі територіальної концентрації мереж спеціалізованих постачальників, основних виробників і споживачів, пов'язаних технологічним ланцюжком;

- на основі інноваційної активності комплексів забезпечити диверсифікацію міжгалузевих зв'язків, які є джерелом різних технологічних знань, полегшують комбінування факторів виробництва і стають передумовою будь-якої інновації;

- підвищити рівень захисту інтелектуальної власності та ефективність патентної системи, зокрема у ставленні до авторських прав і інформаційних мережах, і поширення патентної охорони в біотехнології;

- забезпечити нормативну базу та спрощення адміністративних вимог.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розвиток інноваційної діяльності вимагає створення економічних механізмів реалізації державної інноваційної політики, кінцевою метою якої є створення інноваційної моделі економіки. Тому запровадження пільг у справленні податків і платежів,

бюджетна підтримка кредитування, фінансового лізингу та розвитку програм селекції створює реальні можливості підприємствам щодо використання прогресивних технологій в усіх галузях агропромислового виробництва на основі широкого використання інновацій.

Важливо, щоб державна підтримка науково-технічної й інноваційної діяльності була спрямована на адресне забезпечення фінансування на обласному і

державному рівнях науково-технічних або інноваційних проектів, удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази інноваційної діяльності, сприяла виходу інтелектуального продукту на ринок.

Подальші дослідження слід зосередити на більш детальному вивченні процесів інноваційного розвитку агропромислового сектора, що забезпечить підвищення ефективності виробництва конкурентоспроможної і наукоємної продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В.Г. Капіталізація вітчизняного сільського господарства: суть, напрями, механізми і перші оцінки здійснення/В.Г.Андрійчук// Економіка АПК. – 2005. - № 7. – С. 69-74.
2. Бутко М.П. Регіональні особливості економічних трансформацій в перехідній економіці/М.П.Бутко. – К.: Знання України, 2005. – 476 с.
3. Володін С.А. Теоретико-методологічні та організаційні засади інноваційного провайдингу на наукоємному аграрному ринку/С.А.Володін. – К.: Нічлава, 2007. – 348 с.
4. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1. /Редкол.: С.В.Мочерний (відп.ред) та ін.. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. -864 с.
5. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія/[Саблук П.Т., Шпикуляк О.Г., Курило Л.І. та ін.] – К.: ННЦІАЕ, 2010. – 706 с.
6. Інноваційна стратегія українських реформи/Гальчинський А.С., Геєць В.М., Кінах А.К., Семиноженко В.П. – К.: Знання України, 2002. -336 с.
7. Коденська М.Ю. Інтеграція як фактор активізації інвестиційної діяльності/ М.Ю.Коденська// Економіка АПК. – 2006. - № 6. – С. 24-31.
8. Лупенко Ю.О. Формування перспективної моделі сільського господарства України/Ю.О.Лупенко// Економіка АПК. – 2012. - № 11. – С. 10-14.
9. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.). «Шляхом європейської інтеграції»/Авт.кол.: А.С.Гальчинський, В.М.Геєць та ін.: Нац.ін-тстратег.дослідж., Ін-т екон.прогнозування НАН України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
10. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року/за ред.Ю.О.Лупенка, В.Я.Мессель-Веселяка. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.
11. Трегобчук В. Інноваційно-інвестиційний розвиток національного АПК: проблеми, напрями і механізми / В.Трегобчук // Економіка АПК. – 2006. - № 2. – С. 4-12.
12. Шпикуляк О.Г. Інституційно-правове забезпечення інноваційної діяльності та формування інтелектуального капіталу в аграрній сфері/ О.Г.Шпикуляк, Л.І.Курило, С.М.Удовиченко // Економіка АПК. – 2011. - № 6. – С. 104-111.

Лендел Михаил Андреевич, Жулканич Неля Михайловна

ОСОБЕННОСТИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО СЕКТОРА: АНАЛИТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

В статье обобщены и проанализированы современные тенденции, особенности формирования и развития инновационного процесса в агропромышленном производстве, определены стратегические цели инновационной политики в АПК.

Ключевые слова: *агропромышленный сектор, этапы инновационного процесса, инновационное развитие, стратегические цели.*

M. Lendjel, N. Zhulkanych

FEATURES OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR: ANALYTICAL ASPECT

Modern tendencies and the peculiarities of formation and development of innovative process into the sphere of agricultural production and the strategic goals of innovative policy in agriculture sector have been generalized and analyzed in the article.

Key words: *agriculture sector, the stages of the innovation process, innovative development, strategic goals.*

Одержано: 20.05.2014 р.